

PKK'NİN SİYASİ VE EKONOMİK DESTEKLERİNİN KESİLMESİNE YÖNELİK SAPTAMA VE ÇÖZÜMLER

Ercan ÇİTLİOĞLU*

Özet

Soğuk savaş dönemi ve iki kutupluluğun sona ermesi ile birlikte karmaşıklaşan uluslararası ilişkiler, terörizmin de bilinen kalıpların dışına çıkarak yeni bir düzleme evrilmesine sebep oldu. Yalnızca örgütler temelinde değil güçlü ve güçsüz devletlerin de amaçlarına ulaşma bağlamında terörizmi araç olarak görmeleri, insanlığın ortak tehdidi bu olguya değişik yüklenimleri gündeme getirmeye başladı. Etnik ya da ırkçı milliyetçilik, radikal dini kökenlere dayalı terör akım ve örgütleri yerel kimliklerini aşarak küresel bir kimlik kazanmaya başladılar.

Anahtar Kelimeler: *Terör, Etnik Terör, Radikalizm, PKK, Terör ve Küreselleşme*

DIAGNOSIS AND SOLUTION PROPOSALS TO CUT OFF THE POLITICAL AND ECONOMIC SUPPORT FOR THE PKK

Abstract

With the end of the Cold War and the bipolar system, international relations became more complicated; terrorism came out of its conventional forms and shapes, evolving into a new milieu. The fact that not only terrorist organizations but also the states, regardless of whether strong and big or alternatively small and weak, consider terrorism as a vehicle for achieving their aims let terrorism, normally common threat to the humanity, acquire a new and loaded meaning. Ethnic or racial nationalism, various religious fundamentalist currents or organizations began to acquire a new identity, having thrown off their local and regional traditions.

Key Words: *Terror, Ethnic Terror, Radicalism, PKK, Terror and Globalization.*

* Bahçeşehir Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırma Merkezi Başkanı

Kökenlerini etnik ya da ırkçı milliyetçilik, nihai hedefleri ise ayrılıkçılık temelinde bileşen, şiddeti siyasi amaçlarına ulaşabilmek için araç olarak kullanan terör örgütlerinin küresel düzlemde ortak özellik ve paydaşlıklarına bakıldığında iki etmenin başat konuma yükseldiği görülmektedir.

Bu etmenlerden birincisi siyasi, diğeri ise ekonomik destektir.

Soğuk savaş döneminin iki kutuplu ayrışması, blokların çözülmesi ile birlikte bilinen düşmanlıklar ya da ittifaklarla devletler düzeyindeki topyekün çatışmaları sonlandırdığı için uluslararası ilişkiler; devletler dışında ve kimi zaman devletlerden daha güçlü sivil aktörlerin de katılımı ile birlikte çok daha karmaşık bir sisteme evrilmiş bulunmaktadır.

Bu yeni ve alışılmadık süreçte sürekli değişim geçiren, örtüşen ve ayrışan devletlerarası çıkar ilişkilerine koşut olarak ortaya çıkan yeni yapılanmaların, ülkeleri bilinen pozisyonları ile kalıplaşmış davranış ve reaksiyonlarını değiştirmeye zorlaması da yaşanan karmaşıklığa eklenildiğinde, devletler ve devletler dışı aktörlerin siyasi ve ekonomik hedeflerine ulaşabilmek için hangi yöntemlere başvurabileceğine ilişkin sağlıklı öngörülerde bulunabilmek giderek güçleşmektedir.

Bu nedenle indirgemeci analizlerin geçerliliğini yitirdiği yaşanan süreçte, terörizme ilişkin algıların da yeni değerlendirmelere eşlik edecek bir dönüşüm geçirmesi gerekmektedir.

Çünkü terörizm; dünyanın topyekün çatışmalara olanak tanımayan yeni değerler sistem ve yapısı içinde kimi devletlerin siyasal, ekonomik amaçlarıyla çıkarlarını dayatma ve gerçekleştirme bağlamında kullandıkları bir enstrümana dönüşürken, bu operasyonlara muhatap olan güçsüz devletlerin elinde de hegemon güçlere karşı yeni bir savaş yönteminin fırsat penceresini açmıştır.

Bu yeni olarak nitelenebilecek dönem; simetriden asimetriye, konvansiyonel topyekün ve çok taraflı savaşlardan düşük yoğunluklu çatışmalara, bölgesel savaşlardan yerel ve içsel çatışmalara, psikolojinin etkinlikle kullanıldığı travmatik savaş yöntemlerine geçiş evresi olarak adlandırılabilir.

Bu evrede sahip oldukları ekonomik ve askeri gücü ile teknolojisi; hasım ya da rakip üstün güçlere karşı koymaya yeterli olmayan kimi devletlerle, devletler içindeki kimi dini ve etnik topluluklar, amaçlarına ulaşma ve sonuç alma bağlamında terörizmi yeni bir savaş yöntemi olarak keşfettiler.

Buna koşut olarak kimi güçlü devletler de, uluslararası hukuk ve yerleşik kuralların izin vermediği hallerde etkinliklerini arttırmak, egemenlik alanlarını genişletmek, var olanları kalıcılaştırmak ve sürdürülür kılmak için terörizmin '*örtülü bir savaş*' yöntemi olduğunu gördüler.

Sonuçta terörizm; bilinen ve karşı önlemler geliştirilen alışılmış tanım ve kalıplamaların dışına çıkarak günümüzde basit eylem temelinden ‘*yarı askeri bir stratejiye*’ evrilmiş oldu.

Bütün bunlara koşut olarak terörizm; küreselleşen dünyanın egemenlik ilişkilerini sorgular boyuta taşındığı, insanlar haksızlıklar karşısında seslerini daha fazla yükseltmeye ve sonuçta şiddet giderek anonim bir ifade biçimine dönüşmeye başladığı için klasik anlamını aşarak bir tür manifesto ya da dönüştü.

Gelinen noktada dünyanın; iletişim, ulaşım, karar ve denetim mekanizmaları açısından küçülmesini gerektiren küreselleşme, ayrı bir sonuç olarak küçülen dünyamızın güç odaklarını ortaya çıkararak terörizmin de hedef seçmesini kolaylaştırdı.

Buna karşılık başat güçler de; aralarındaki etkinlik, egemenlik, çıkar ve rekabet mücadelelerini merkezler yerine çevre bölgelere yayarak kazanım sağlamaya çalışarak çatışmaların merkezlere taşınmasını bir tür merkezkaç kuvveti ile önleme taktiklerini uygulamaya koymaya başladılar.

Sonuçta siyasi ve ekonomik üstünlüklerini arttırmak ve sürdürmek isteyen güç odakları ile varlıklarını sürdürmek ve amaçlarına ulaşmak isteyen terör örgütleri arasında ortak çıkarlar temelinde işbirliğine açık bir paydaşlık ya da ekonominin temel kuralı, arz/talep dengesi ortaya çıkmış oldu.

Nitekim bu paydaşlık ya da çarpık ilişkiler sistemi, ABD Ordusu Eğitim ve Doktrin Komutanlığının; “21. Yüzyılda Terörizm İçin Askeri Rehber”(A Military Guide to Terrorism in the Twenty-First Century) başlıklı raporunda ifadesini: (Devletlerle İlişkili Terör Örgütleri-Government Affiliation Terrorist Organisation Categories) ana başlığı altında (Devlet Destekli (State Supported) ve Devlet Yönetimli(State Directed) terör örgütleri olarak almış ve bir anlamda onanmış bulunmaktadır.

Küreselleşmenin eşlik ettiği baskıcı ve dayatmacı sosyoekonomik modelin ulus devlet kavramına müdahaleci yapısı ve bilişim çağının yarattığı bilgiye açlığı sınırsız ölçüde artan, sonuçta beklentileri yükselen küresel insan topluluklarının bileşeninde giderek yaygınlaşma eğilimi gösteren terör hareketlerinin yoğunlaştığı din ve etnik kökenli örgütlerin özelliğine de bu bağlamda ayrıca değinilmesi gerekmektedir.

Bireylerdeki en güçlü aidiyet duyguları zaman içinde din ve etnik kimlik olarak ortaya çıkarak bireysel kimliklerin gelişim ve toplumsal yapının biçimlenmesinde başat rol oynadığı için radikal dini ve etnik milliyetçiliğe dayalı terörist hareket ve gruplar, ideolojik örgütlere oranla sürekliliklerini koruyan iki ana akımı oluşturmaktadırlar.

İdeolojilerin geçerliliklerini, etkilerini yitirdikleri, kabul görmeyerek yadsındıkları, dışlandıkları, konjonktürden etkilenerek moda kimliklerini kaybettikleri dönemler olmasına karşın dini inanç ve etnik kimlik, bir toplumu oluşturan sosyal dinamiklerin kilit taşları kimliği ile '*var olma ve etkileşim gücü*' süreklilik taşıyan iki temel etmendir.

Tarih boyunca ırkçılığa dayalı ayrılıkçı hareketler yansızlıkla irdelendiğinde, bu akımların bir kez doğup ortaya çıktıktan sonra '*zaman-mekân-imekân ve kabiliyet*' üçlemesine dayalı olarak koşullar ne denli değişim geçirirse geçirsün sonlanmadıkları görülmektedir.

Sisteme karşı oldukları için yasadışı örgütlenmelerle sahneye çıkan ayrılıkçı terör örgütleri, dava ve amaçlarını şiddete dayalı eylemlerle duyurduktan sonra siyasi harekete dönüşüp savaşımalarını 'siyasi ve eylemsel alanlarda' birbirini destekleyen taktik uygulamalarla sürdürür, koşullar ve konjonktürün uygunsuzluğu halinde yeraltına çekilir ya da uzun süreli uyku ve sessizlik dönemleri yaşarlar ancak geçici bu taktik gerileme ve ötelemelere karşın varlık nedenine dönüştürdükleri amaçlarından bir sapma göstermezler.

Radikal dini ve etnik milliyetçiliğe dayalı ayrılıkçı terör örgütlerini, süreklilikleri ve moda kimliklerini kaybetmemeleri açısından, kullanım için çekim merkezine dönüştüren bu özellikler anılan tür örgütleri kimi odaklarca, amaçlarına ulaşabilme bağlamında '*siyasi ve ekonomik*' açılardan desteklenmesi gereken bir kategori ve konuma yükseltmektedir.

Genelde tüm özelde ise varlıklarını amaçlarına ulaşabilme bağlamında uzun sürelerle devam ettirme gereksinimini duydukları gibi doğaları da bunu gerektiren radikal dini ve etnik ayrılıkçı terör örgütleri, zaman içinde siyasi ve ekonomik desteğe aç hale gelerek, gerekçelerinin aktarılmasına çalışılan parametreler ve konjonktürel değişimlere dayalı olarak işbirliğine açık bir düzleme evrilirler.

Kanıtlanmış bir gerçekliktir ki, arkasında bir ya da birden fazla devlet, devletler dışı güç odaklarının siyasi ve ekonomik; sempati düzeyinde veya fiziksel, örtülü ya da açık desteği olmaksızın hiçbir terör örgütü varlığını sürdürebilme yetenek ve olanağına sahip değildir.

Bu bağlamda kuruluş ve ortaya çıkış süreçlerinde tüm terör örgütleri kendilerini öznel amaçları doğrultusunda idealist olarak tanımlamak ve buna inanma yanılığısına düşmekle birlikte bir süre sonra ekonomik gerekçelerle organize suç örgütleri ile ilişki ve işbirliği noktasına sürüklenirler.

Çünkü barınma, silah, mühimmat, patlayıcı, haberleşme cihazları, sahte pasaport, kimlik kartı, propaganda malzemeleri gibi lojistik destek ve istihbari faaliyetler için gelir kaynaklarına gereksinimleri vardır. Örgütler

yıgınsal nitelik kazanmaya, mücadelelerini yerelden uluslararası platformlara taşımaya başladıklarında kaynak gereksinimleri daha da artmaya başlayarak bu defa organize suç örgütlerinin dışında kendilerine destek verebilecek başkaca güç odakları ile ilişki arayışına girerek hizmetlerini satmaya başlarlar.

Kimi devletler ya da devletler dışı aktörlerin kendi çıkar ve amaçları doğrultusunda devreye girdikleri bu kesişme noktasından başlayarak, terör örgütleri özgün kimliklerinden uzaklaşarak, amaçlarının yanısıra silahlı ve siyasi hizmet veren bir konuma doğru evrilmeye başlarlar.

Uluslararası organize suç örgütlerinin faaliyetleri; insan, silah, uyuşturucu, nükleer madde kaçakçılığı ve kara para aklama üzerine kurulu olduğu için, terör örgütlerinin lojistik ihtiyaçlarının karşılanmasına koşut olarak, örgütlerin insan kaynakları ve iletişim/ulaşım/koruma ağlarından yararlanan bir yapı oluşarak '*karşılıklı beslenmeye*' dayalı bir sistem devreye girer.

Genel işleyiş ve sisteme ilişkin bu bilgilerden sonra PKK özeline inildiğinde, durumun PKK açısından çok da farklılık göstermediği, örgütün anılan genel sistemin bir parçasına dönüşmüş olduğu rahatlıkla söylenebilir.

PKK'nın; Avrupa ülkelerinde yoğunlaşan sayıları 150'nin üzerindeki temsilcilik ya da bürosu, onlarca gazete ve dergisi, uydu üzerinden yayın yapan televizyonu, kitap/dergi/broşür/afiş gibi basılı propaganda malzemeleri, haberleşme giderleri, siyasi faaliyetlerinin gerektirdiği kapalı salon toplantıları, gösteri ve protesto yürüyüşleri, siyasi kanat mensuplarının barınma ve seyahat giderlerinin yılda ulaştığı toplam büyüklük düşünüldüğünde bu harcamaların kaynağının gönüllü bağış ya da zorla toplanan haraçlar olduğunu düşünmek mümkün olmasa gerektir.

Bu harcamalara ek olarak, PKK'nın dağcı olarak adlandırdığı silahlı kadrosu ile milis olarak adlandırılan haberci ve istihbarat elemanlarının; silah, mühimmat, patlayıcı, ilaç, yiyecek, üniforma ve giyecek, telsiz, barınma vb. gibi gereksinimlerinin gerektirdiği giderler de düşünüldüğünde ortaya çıkan parasal büyüklüğün bir yılda tüm faaliyetler için yaklaşık 100 milyon doları gerektirdiği varsayılmaktadır.

Bu büyüklükteki yıllık bir giderin salt haraç ve bağışlarla karşılanabilmesi olanaklı bulunmadığına göre PKK'nın gerek organize suç örgütleri ile uyuşturucu ve insan kaçakçılığı konularında işbirliği yapmakta olduğu -nitekim İngiltere, Fransa, İsviçre'de bu konuda yürütülen soruşturmalar ve açılmış davalar bulunmaktadır- gerek kimi devlet ya da devletler dışı aktörlerden parasal yardım aldığı bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu kaynakların kesilmesinin, organize suç örgütleri ile mücadele ve haraç toplanmasının ulusal ve uluslararası polisiye önlemlerle engellenmesi

bağlamındaki kolaylığına karşın PKK'ya ekonomik yardım sağlayan kimi odakların aynı zamanda siyasi destek veren aktörler oluşu, kesin sonuç alıcı bir mücadeleyi zorlaştırmanın ötesinde çok da olanaklı kılmamaktadır.

Bu nedenle ekonomik desteğin polisiye önlemlerle bütünüyle kesilmesine yönelik çabaların kesin ve kalıcı sonuç vermesinin aslında anılan desteğin büyük payının kaynağı olan siyasi aktörlerin tutum ve duruşlarını değiştirmelerine bağlı olduğunu söylemek gerçekçi bir yaklaşım olacaktır.

Bu noktada PKK'ya örtülü ya da açık siyasi destek veren aktörlerin kimlikleri ile amaçlarının irdelenmesi ve genel bir politikanın yanısıra ilgili aktörlerin duruşlarına yönelik özel politikalar geliştirilmesi ayrı bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Şurası bir gerçekliktir ki; terörizmin tüm insanlığı eşit ölçülerde tehdit eden ortak bir tehlike olduğu, bu tehlikenin destek veren ülkelere yönelik bumerang efektinin gündeme gelme olasılığının yüksekliği, terörizmle mücadele bağlamında uluslararası kurum ve kuruluşlarda alınan kararlarla bunlara dayalı yaptırımların varlığı, ülkelerin kendi iç hukuklarında yer alan terörizmle mücadeleye ilişkin hükümlerin seslendirilerek bunlara gönderme yapılması ve mücadelenin gerekçelendirilmesi, siyasi desteklerin sonlanmasına eşlik etmediği gibi bilinen ve açık nitelikli desteklerin örtülü biçime evrilmesine neden olabilmektedir.

Çünkü aktör devletlerin ulusal çıkarları ile devletler dışı aktörlerin öznel çıkarları çoğu kez etik değerler ve hukukun ötelenmesine eşlik etmekte, bu bağlamda eylem temelinden uzaklaşılarak söylemlere dayalı kısır bir döngü yaşanmaya başlanmaktadır.

Bu noktada siyasi desteklerin kesilmesi bağlamında yürütülen mücadelelerde devreye alınması gereken enstrümanların mütakabiliyet/karşılıklılık esasına dayandırılması bir seçenek olarak ortaya çıkmaktadır.

Devletlerarasındaki ilişkilerde varolan çeşitlilik, PKK'ya siyasi ve ekonomik desteği kanıtlanan muhataplarla karşılıklılık ilkesine dayalı bazı yaptırımlar ve uygulamaları gündeme taşıyarak caydırıcı bir işlev yüklenmesine yardımcı olucu nitelikler taşımaktadır.

Bu nedenle PKK'ya siyasi destek verdiği kanıtlanan her ülkenin öznel duruşu ve amacının analiz edilerek, anılan ülke ile Türkiye arasındaki ilişkilerin hangi yaptırım ve uygulamalara izin verdiğinin saptanması gerekir.

Anılan seçenek uluslararası hukuk ve teamüllerin gözardı edilerek bu alanlarda mücadele edilmesinin gereksizliğini önermediği gibi destekçi aktör ülkeler kamuoylarının kazanılması ve Türkiye'nin terörizmle mücade-

lesine yandaş yapılması seçeneğinin de karşılıklılık ilkesi ile eş zamanlı bir program dâhilinde yürütülmesini öngörmektedir.

Burada özellikle siyasi desteğin kesilmesine yönelik planlamalarda dikkate alınması gereken önemli etmenlerden birisi, kimi devletlerin PKK'ya sempatik düzeydeki yaklaşımları ya da örtülü desteklerinin Türkiye ve PKK ile doğrudan ilişkili olmak yerine kendi aralarındaki rekabet ve çıkar çatışmalarında PKK'nın bir enstrüman olarak kullanılması ihtiyacından kaynaklanıyor oluşudur.

Bu örneklemelerin verilmesinin amacı konjonktürdeki değişimlerin, siyasi desteklerin süreklilik kazanması, yinelenmesi ya da kesilmesine ilişkin olarak izlenmesi ve üretilecek projeksiyonların uzun erimli bir stratejiye dönüştürülmesi gerekliliğine vurgu yapmak içindir.

Uluslararası politikanın bir seçenekler cenneti olduğu ve kullanılacak enstrümanların zaman-mekân ve koşullara bağlı olarak sonsuz formüller üretebildiği düşünüldüğünde, dogmatik ve duygusal yaklaşımlar yerine soğuk mantıkla zenginleştirilmiş rasyonel bir düşünce yapısının gelecek çözümlerin aracına dönüştürülmesi bir ön koşul kimliğinde karşımıza çıkmaktadır.

Geleceği yönlendirme olanağına sahip olmayan ve etkenliğini yitiren ülkelerin başkalarının yarattıkları gelecek içinde kendilerine verilecek rollerle yetinmek durumunda kalacakları ve edilgen bir konuma indirgenecekleri gerçeği; aktif, dinamik, çok yönlü hatta ajite bir dış politikanın milli güç unsurlarının desteğinde kararlılıkla uygulanmasını zorunlu kılmaktadır.

